

**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**20.
SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2012**

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

• RASTLINSTVO, ŽIVOČÍŠTVO A CHRÁNENÉ ČASTI PRÍRODY

Kľúčové otázky a kľúčové zistenia

Aký je stav ohrozenosti voľne rastúcich rastlín?

- V 90-tych rokoch obsahovali vtedy platné červené zoznamy rastlín papradňorastov a semenných rastlín Slovenska 1 009 ohrozených a vzácných taxónov (40,4 %). V roku 2001 bol vydaný dodnes platný červený zoznam rastlín, podľa ktorého je v rôznych kategóriách ohrozenosti 3 057 taxónov rastlín (pribudli predtým chýbajúce skupiny), t.j. celkovo 24,2 %. Z toho ohrozenosť nižších rastlín predstavuje 17,6 % a ohrozenosť vyšších rastlín činí 42,6 %. V roku 2012 sa začala príprava červených zoznamov ohrozených biotopov, druhov rastlín a živočíchov v celom karpatskom regióne, pričom ich základom budú aktualizované národné zoznamy, ktoré majú byť spracované v roku 2013.

Aký je stav ohrozenosti voľne žijúcich živočíchov?

- V 90-tych rokoch obsahovali vtedy platné červené zoznamy živočíchov spolu 466 ohrozených druhov bezstavovcov a 153 druhov stavovcov. V roku 2001 boli vydané dodnes platné červené zoznamy (neskôr boli aktualizované už len červené zoznamy mäkkýšov a rýb). Podľa nich je ohrozených 2 058 druhov bezstavovcov (8,5 %) a 257 druhov stavovcov (60,9 %). Zvýšenie počtu neznamená ani tak zvýšenie ohrozenia druhov ako ich dôkladnejšie poznanie a následne ich doplnenie do zoznamov. V roku 2012 sa začala príprava červených zoznamov ohrozených biotopov, druhov rastlín a živočíchov v celom karpatskom regióne, pričom ich základom budú aktualizované národné zoznamy, ktoré majú byť spracované v roku 2013.

Aký je vývoj v sústave chránených území na Slovensku?

- V období rokov 1993–2012 došlo dvakrát k zmene právnych predpisov ochrany prírody, ktorá sa týkala aj chránených území. Od roku 1955 do roku 1994 platili iné kategórie chránených území ako v súčasnosti. K roku 1994 bolo vyhlásených 5 národných parkov, 16 chránených krajinných oblastí, 448 štátnych prírodných rezervácií, 104 chránených nálezísk, 19 chránených študijných plôch, 4 chránené parky a záhrady a 326 chránených prírodných útvarov a chránených prírodných pamiatok. Spolu to predstavovalo 922 chránených území s rozlohou cca 1 306 741 ha (26,7 % rozlohy SR). V roku 1994 nový zákon o ochrane prírody a krajiny upravil kategorizáciu chránených území, ktorá aj po prijatí v súčasnosti platného zákona o ochrane prírody a krajiny v roku 2002 ostala nezmenená. V súčasnosti je na území SR spolu 1 128 chránených území národnej sústavy s rozlohou 1 142 151 ha, čo tvorí 23,3 % rozlohy SR. K zníženiu došlo hlavne zrušením ochranných pásiem CHKO a úpravou rozlôh „veľkoplošných“ chránených území (NP a CHKO). Medziročne sa stav vo „veľkoplošných“ CHÚ nezmenil, pri tzv. „maloplošných“ CHÚ došlo celkovo k nárastu o 14 území (t.j. o 3 578 ha, resp. 0,07 % z rozlohy SR).

Aký je vývoj počtu chránených stromov?

- Od roku 2004 (odkedy ŠOP SR disponuje spoľahlivými údajmi o počtoch a stave chránených stromov a ich skupín, vrátane stromoradií) až do roku 2012 bolo vyhlásených 15 chránených stromov (CHS) a zrušených 49, a teda ich celkový počet sa znížil na 446 (najmä z dôvodu zániku predmetu ochrany). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k úbytku 2 CHS (z kategórie „degradované“).

Rastlinstvo

• Monitoring druhov rastlín

V roku 2012 pokračoval **monitoring 35 druhov** rastlín európskeho významu na približne 200 lokalitách. Výsledky z monitoringu sú dostupné na web stránke Enviroportálu.

V priebehu roku 2012 sa tiež obnovila úloha overovania historických údajov a mapovanie výskytu druhov rastlín národného významu. Podarilo sa získať čiastkové údaje o 98 druhoch rastlín národného významu. Údaje sú uložené v databáze Informačného systému taxónov a biotopov.

• Ohrozenosť voľne rastúcich rastlín

Stav ohrozenosti jednotlivých taxónov rastlín je spracovaný podľa aktuálnych červených zoznamov uvedených v publikácii *BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. EDS., 2001. Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. In Ochrana Prírody, 2001, č. 20 (suppl.), 160 s.*

Tabuľka 51. Prehľad ohrozenosti jednotlivých taxónov rastlín

Skupina	Celkový počet taxónov		Ohrozené (kat. IUCN)						Ed
	Svet (globálny odhad)	Slovensko	EX	CR	EN	VU	LR	DD	
Sinice a riasy	50 000	3 008	-	7	80	196	-	-	-
Nižšie huby	80 000	1 295	-	-	-	-	-	-	-
Vyššie huby	20 000	2 469	5	7	39	49	87	90	-
Lišajníky	20 000	1 585	88	140	48	169	114	14	-
Machorasty	20 000	909	26	95	104	112	85	74	2
Vyššie rastliny	250 000	3 352	77	266	320	430	285	50	220

Zdroj: ŠOP SR

Vysvetlivky: **Ed** - endemické druhy

Kategórie ohrozenosti IUCN: **EX** - vyhynuté, vymiznuté, **CR** - kriticky ohrozené, **EN** - ohrozené, **VU** - zraniteľné, **LR** - menej ohrozené, **DD** - údajovo nedostatočné

Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti **17,6 %** (vrátane húb), resp. 11,3 % len v kategóriách CR, EN a VU. Ohrozenosť vyšších rastlín činí **42,6 %**, resp. **30,3 %** len v kategóriách CR, EN a VU.

V **90-tych rokoch** vtedy platné červené zoznamy rastlín papraďorastov a semenných rastlín Slovenska obsahovali **1 009** ohrozených a vzácných taxónov. V **roku 2001** bol vydaný dodnes platný červený zoznam rastlín, podľa ktorého je v rôznych kategóriách ohrozenosti **3 057** taxónov rastlín. Oproti pôvodnému zoznamu sa do červených zoznamov dostali aj skupiny, ktoré tam predtým chýbali (riasy, huby a lišajníky).

V roku 2012 sa začala príprava **červených zoznamov** ohrozených biotopov, druhov rastlín a živočíchov v celom karpatskom regióne v rámci projektu Integrovaný manažment biologickej a krajinskej diverzity pre trvalo udržateľný regionálny rozvoj a ekologickú konektivitu v Karpatoch (BioREGIO Carpathians), financovaného z nadnárodného programu Juhovýchodná Európa.

Na základe metodiky IUCN sa vytvorila metodika pre tvorbu týchto červených zoznamov (okrem nelesných biotopov) a zoznamu nepôvodných invázných druhov a začala sa práca na národných zoznamoch karpatských druhov a biotopov (okrem nelesných biotopov) v každej karpatskej krajine. Základom pre celokarpatské červené zoznamy budú aktualizované národné zoznamy, ktoré majú byť spracované v roku 2013.

Tabuľka 52. Porovnanie ohrozenosti* vyšších rastlín vo vybraných štátoch

	Slovensko	Rakúsko	Maďarsko	Poľsko	Česko
Vyššie rastliny (%)	30	33	7	11	42

* Medzi „ohrozené“ taxóny tu patria druhy zaradené do kategórií: CR, EN, VU podľa IUCN

Zdroj: OECD

• Druhovú ochranu rastlín

Druhovú ochranu rastlín je upravená **vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z.**, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších právnych predpisov. Počet **štátom chránených** taxónov rastlín predstavuje **1 419 taxónov** (cievnatých rastlín – 1 285, machorastov – 47, vyšších húb – 70, lišajníkov – 17). Právnymi predpismi sú chránené aj druhy európskeho významu zaradené do **smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín**, ktoré sa na území SR nevyskytujú. Z celkového počtu 1 419 chránených taxónov je **823 taxónov** vyskytujúcich sa na Slovensku (cievnatých rastlín – 713, machorastov – 23, vyšších húb – 70, lišajníkov – 17).

Základným kritériom ochrany rastlinných druhov je okrem ohrozenosti ich zaradenie v zoznamoch príslušných **medzinárodných dohovorov a v environmentálnom práve EÚ**.

Tabuľka 53. Voľne rastúce taxóny rastlín na Slovensku chránené medzinárodnými dohovormi a predpismi EÚ

	Sinice a riasy	Huby	Lišajníky	Machorasty	Vyššie rastliny
V prílohe II smernice o biotopoch	-	-	-	9	40
V prílohe IV smernice o biotopoch	-	-	-	-	42
V prílohe V smernice o biotopoch	-	-	-	2*	3**
V prílohe I a II CITES	-	-	-	-	110
V prílohe I Bernského dohovoru	-	-	-	8	35

* okrem druhu *Leucobryum glaucum* zahŕňa celý rod *Sphagnum*

** okrem druhov *Artemisia eriantha*, *Galanthus nivalis* zahŕňa celý rod *Lycopodium*

Zdroj: ŠOP SR

Príloha II smernice o biotopoch – príloha II smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín významných z hľadiska Spoločenstva, ktorých ochrana si vyžaduje vyhlásenie osobitných území ochrany;

Príloha IV smernice o biotopoch – príloha IV smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín, významné z hľadiska Spoločenstva, ktoré si vyžadujú prísnu ochranu;

Príloha V smernice o biotopoch – príloha V smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín, významné z hľadiska Spoločenstva, ktorých odchyt a zber a využívanie môže podliehať určitým regulačným opatreniam;

Príloha I a II CITES – taxóny ohrozené nadmernou exploataciou pri medzinárodnom obchode, zaradené v prílohách I a II Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Washingtonský dohovor, CITES), ktoré sa vyskytujú na Slovensku vo voľnej prírode;

Príloha I Bernského dohovoru – prísne chránené druhy rastlín zaradené v prílohe I Dohovoru o ochrane voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, ktoré sa vyskytujú na Slovensku vo voľnej prírode.

Tabuľka 54. Stav ochrany druhov rastlín európskeho významu, 2004-2006¹⁾ (%)

Typ druhu	Priaznivý	Neuspokojivý	Zlý	Neznámy	Celkom
Cievnaté rastliny	10	40	10	40	100
Ostatné rastliny	20	40	30	10	100

¹⁾ Prvé hodnotenie (200 druhov) - podľa článku 17 smernice o biotopoch
Nový reporting pre Európsku komisiu za obdobie 2007 – 2012 bude v roku 2013

Zdroj: MŽP SR

V rámci realizácie **transferov** ohrozených druhov rastlín bol v roku 2012 uskutočnený transfer 21 jedincov. Finančné náklady na transfery predstavovali spolu cca 199 eur.

Tabuľka 55. Prehľad uskutočnených transferov ohrozených druhov rastlín

Ohrozený druh rastliny	Počet jedincov	Finančné náklady (€)	
	transfery	vlastné	iné
<i>Fritillaria meleagris</i> (korunkovka strakatá)	2	50	-
<i>Onosma visianii</i> (rumenica Visianiho)	10	-	148,82
<i>Pulsatilla grandis</i> (poniklec veľkokvetý)	5	-	
<i>Adonis vernalis</i> (hlaváčik jarný)	2	-	
<i>Campanula xylocarpa</i> (zvonček tvrdoplodý)	2	-	

Zdroj: ŠOP SR

V roku 2012 neboli predložené na schválenie žiadne spracované **programy záchrany**. Realizované boli programy záchrany pre 9 druhov rastlín.

Tabuľka 56. Prehľad programov záchrany ohrozených druhov rastlín

	Druhy vyšších rastlín
Spracované v roku 2012	-
Realizované v roku 2012	hľuzovec Loeselov (<i>Liparis loeselii</i>), popolavec dlhohlavý moravský (<i>Tephroses longifolia</i> ssp. <i>moravica</i>), trčula jednohlúza (<i>Herminium monorchis</i>), pokrut jesenný (<i>Spiranthes spiralis</i>), rosička anglická (<i>Drosera anglica</i>), ľanček ľanovitý (<i>Radiola linoides</i>), plavúnek zaplavovaný (<i>Lycopodiella inundata</i>), alkana farbiarska (<i>Alkanna tinctoria</i>) a jesienka piesočná (<i>Colchicum arenaria</i>)

Zdroj: ŠOP SR

• Invázne druhy rastlín

Aktuálnou problematikou ohrozujúcou druhovú diverzitu vegetácie sa za posledné roky stali **invázne druhy** - nepôvodné druhy rastlín, ktoré sa šíria nekontrolovateľne a vytlačujú taxóny domáce. V roku 2012 bolo spolu **zmapovaných** 85 lokalít invázných druhov rastlín v chránených územiach alebo ich ochranných pásmach na výmere 662,5 ha a 106 lokalít v území s prvým stupňom ochrany na výmere 565 ha. Bola zabezpečená aj ochrana prirodzeného druhového zloženia ekosystémov **reguláciou výskytu** nepôvodných druhov rastlín. Odstraňovanie nepôvodných invázných a invázne sa správajúcich druhov rastlín bolo realizované na 145 lokalitách (94 lokalít v chránených územiach, 51 lokalít mimo chránených území) v rámci pôsobnosti 23 organizačných jednotiek ŠOP SR. Zásahy boli zrealizované na celkovej výmere 1 201,5 ha (89,21 ha v chránených územiach, 1 112,28 ha mimo chránených území).

V roku 2012 bola **aktualizovaná Národná stratégia pre invázne nepôvodné druhy**. Aktualizácia odráža jednak vývoj v riešení problematiky invázných druhov v EÚ i v širokom európskom kontexte a zohľadňuje aj zmeny právnych predpisov jednotlivých rezortov SR, ktorých sa riešenie problematiky invázných druhov väčšou či menšou mierou dotýka. Problematika invázných druhov sa zároveň začlenila do návrhu aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity SR pre roky 2012 – 2020.

Tabuľka 57. Prehľad najrozšírenejších invázných druhov rastlín

	Názov	
Invázne druhy (najrozšírenejšie)	<i>Fallopia japonica</i> (pohánkovec japonský)	
	<i>Fallopia sachalinensis</i> (pohánkovec sachalinský)	
	<i>Helianthus tuberosus</i> (slnečnica hľuznatá)	
	<i>Impatiens glandulifera</i> (netýkavka žliazkatá)	
	<i>Impatiens parviflora</i> (netýkavka malokvetá)	
	<i>Solidago gigantea</i> (zlatobyľ obrovská)	
	<i>Solidago canadensis</i> (zlatobyľ kanadská)	
	<i>Aster novi-belgii</i> (astra novobelgická)	
	<i>Aster lanceolatus</i> (astra kopijovitolistá)	
	<i>Heracleum mantegazzianum</i> (bolševník obrovský)	
	<i>Asclepias syriaca</i> (glejovka americká)	
	<i>Stenactis annua</i> (hviezdnik ročný)	
	<i>Galinsoga parviflora</i> (žltica malolúborová)	
	<i>Bidens frondosa</i> (dvojzub listnatý)	
	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (pavinič päťlistý)	
	<i>Robinia pseudoacacia</i> (agát biely)	
<i>Negundo aceroides</i> (javorovec jaseňolistý)		
<i>Ailanthus altissima</i> (pajaseň žliazkatý)		
Spolu	Počet známych taxónov inváz. rastlín	% z celkového počtu taxónov vyšších rastlín
	125*	3,7

Zdroj: ŠOP SR

*Údaj vychádza z článku v odbornom zborníku: Gojdičová, E., Cvachová, A., Karasová, E., 2002. Zoznam nepôvodných, invázných a expanzívnych cievnatých rastlín Slovenska 2. In Ochrana prírody, 2002, č. 21, s. 59 – 79 a zahŕňa skupiny invázných taxónov (neofyty – 28, archeofyty – 19), potenciálne (regionálne) invázných taxónov – 49 a 29 expanzívnych taxónov.

Živočíšstvo

• Monitoring druhov živočíchov

V rámci **monitoringu živočíchov** sa vykonával monitoring **obsadenosti hniezd/búdok** s cieľom zlepšovania hniezdných možností pre vtáky a monitoring **hniezd dravcov** (priebežnými kontrolami alebo permanentným strážením). Priebežne sa vykonávala kontrola **úhynu vtákov** pod stĺpmi elektrického vedenia na kontrolovaných trasách, zároveň aj sledovanie účinnosti realizovaných technických opatrení na zníženie mortality vtáctva na „stĺpoch smrti“. Realizovalo sa sledovanie funkčnosti existujúcich **rybovodov** na vodných tokoch. Správa slovenských jaskýň vykonala monitoring **netopierov** v 15 jaskyniach.

• Ohrozenosť voľne žijúcich živočíchov

Stav ohrozenosti jednotlivých taxónov živočíchov je spracovaný podľa aktuálnych červených zoznamov (Baláž, Marhold, Urban, 2001). Stav ohrozenosti mäkkýšov (Šteffek, 2005) a rovnokrídlovcov (Gavlas & Krištín, 2005) je uvedený podľa aktualizovaných červených zoznamov spracovaných v roku 2005. Zatiaľ posledný bol spracovaný stav ohrozenosti rýb (Koščo, Holčík, 2008).

Tabuľka 58. Prehľad ohrozenosti jednotlivých taxónov bezstavovcov

Taxóny	Počet taxónov		Kategoríe ohrozenosti podľa IUCN							Ohroz. spolu	Ohroz. %
	Svet	SR	EX	CR	EN	VU	LR	DD	NE *		
Mäkkýše	128 000	277	2	26	22	33	45	8	135	136	49,1
Pavúky	30 000	934	16	73	90	101	97	45	-	422	45,2
Podenky	2 000	132	-	8	17	16	-	-	-	41	31,1
Vážky	5 667	75	4	-	14	11	13	5	-	47	62,7
Rovnokrídlovce	15 000	118	-	6	7	10	20	10	-	53	44,9
Bzdochy	30 000	801	-	14	7	6	4	-	-	31	3,9

ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA

Chrobáky	350 000	6 498	2	15	128	490	81	2	-	718	11,1
Blanokrídlowce	250 000	5 779	-	23	59	203	16	-	-	301	5,2
Motýle	100 000	3 500	6	21	15	41	17	11	-	111	3,2
Dvojkřídlowce	150 000	5 975	-	5	10	71	19	93	-	198	3,3

* druhy zaradené do kategórie NE nie sú považované za ohrozené druhy

Zdroj: ŠOP SR

Ohrozenosť bezstavovcov v SR predstavuje v súčasnosti okolo 8,5 % (resp. 6,4 % v rámci len CR, EN a VU kategórii). Čo sa týka stavovcov, tých je ohrozených až 60,9 % (resp. 23,5 % v rámci len CR, EN a VU kategórii).

Tabuľka 59. Prehľad ohrozenosti jednotlivých taxónov stavovcov

Taxóny	Počet taxónov		Kategórie ohrozenosti podľa IUCN							Ohroz. spolu	Ohroz. %
	Svet ¹⁾	SR	EX	CR	EN	VU	LR	DD	NE *		
Mihule	-	4	-	-	1	1	1	-	-	3	75,0
Ryby ²⁾	25 000	79	4	-	6	9	40	-	-	59	74,7
Obojživelníky	4 950	18	-	-	3	5	10	-	-	18	100,0
Plazy	7 970	12	-	1	-	4	6	-	-	11	91,7
Vtáky ³⁾	9 946	219	2	7	23	19	47	4	19	102	46,6
Cicavce	4 763	90	2	2	6	12	27	15	4	64	71,1

Zdroj: ŠOP SR

* druhy zaradené do kategórie NE nie sú považované za ohrozené druhy

¹⁾ Zdroj: UNEP – GBO

²⁾ Ohrozenosť rýb je spracovaná podľa publikácie Koščo, J., Holčík, J., 2008. Anotovaný červený zoznam mihúľ a rýb Slovenska – Verzia 2007. In Lusk, S., Lusková, V. (eds.). Biodiverzita ichtyofauny ČR. VII., Brno: Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i. s. 119 – 132

³⁾ len hniezdiče - z celkového počtu 341 vtákov Slovenska bolo posudzovaných len všetkých 219 druhov hniezdičov

Kategórie IUCN: **EX** - vyhynutý, vymiznutý taxón, **CR** - kriticky ohrozený taxón, **EN** - ohrozený taxón, **VU** - zraniteľný taxón, **LR** - menej ohrozený taxón, **DD** - údajovo nedostatočný taxón, **NE** - nehodnotený taxón

V 90-tych rokoch vtedy platné červené zoznamy živočíchov obsahovali spolu 466 ohrozených druhov bezstavovcov a 153 druhov stavovcov. V roku 2001 boli vydané dodnes platné červené zoznamy (neskôr boli aktualizované už len červené zoznamy mäkkýšov a rýb). Podľa nich je ohrozených 2 058 bezstavovcov a 257 taxónov stavovcov. Zvýšenie počtu neznamená ani tak zvýšenie ohrozenia druhov ako ich dôkladnejšie poznanie a následne ich doplnenie do zoznamov (hlavne pri bezstavovcoch).

V roku 2012 sa začala príprava červených zoznamov ohrozených biotopov, druhov rastlín a živočíchov v celom karpatskom regióne (podrobnosti pri rastlinstve), v rámci ktorej začali práce expertov na hodnotení vybraných skupín živočíchov – mäkkýše, pavúky, rakovce, vážky, denné motýle, mihule, ryby, obojživelníky, plazy, vtáky a cicavce.

Tabuľka 60. Porovnanie ohrozenosti* bezstavovcov a stavovcov vo vybraných štátoch (%)

	Slovensko	Rakúsko	Maďarsko	Poľsko	Česko
Bezstavovce	5,3	-	> 0,9	-	13,1
Ryby	24,1	50,6	43,2	21,0	41,5
Obojživelníky	44,4	60,0	27,8	-	61,9
Plazy	38,5	64,3	33,3	33,3	72,7
Vtáky	14,0	27,7	14,5	7,8	50,0
Cicavce	21,7	22,0	37,8	13,5	20,0

* medzi „ohrozené“ taxóny tu patria druhy zaradené do kategórií: CR, EN, VU podľa IUCN

Zdroj: OECD

Rakúsko) bezstavovce: insecta, decapoda, mysidacea a mollusca; vtáky – len hniezdiace na národnom území;

Česko) bezstavovce: medzi 30 000 a 50 000 známych druhov; údaje sa vzťahujú na autochtónne druhy a vrátane EX, vtáky – len hniezdiace druhy, ryby vrátane mihúľ;

Maďarsko) vtáky – všetky zaznamenané druhy v Maďarsku od roku 1800;

Poľsko) ryby vrátane mihúľ.

• Druhovú ochranu živočíchov

Druhovú ochranu živočíchov je upravená vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších právnych predpisov. Počet štátom chránených taxónov živočíchov predstavuje v súčasnosti 813 taxónov na úrovni druhu a poddruhu a 12 taxónov na úrovni rodu.

Tabuľka 61. Voľne žijúce živočíchy na Slovensku chránené medzinárodnými dohovormi a predpismi EÚ

	Bezstavovce	Ryby	Obojživelníky	Plazy	Vtáky	Cicavce
V prílohe II smernice o biotopoch	53	23	5	1	-	24
V prílohe IV smernice o biotopoch	50	1	10	9	-	46
V prílohe I smernice o vtákoch ¹⁾	-	-	-	-	114	-
V prílohách I a II CITES ²⁾	2	2	-	1	53	5
V prílohách II a III Bernského dohovoru ³⁾	33	38	19	12	357	65
V prílohe II a III Bonnského dohovoru ⁴⁾	-	3	-	-	209	24
V prílohe AEWA ⁵⁾	-	-	-	-	129	-

¹⁾ – vrátane migrujúcich vtákov

Zdroj: ŠOP SR

²⁾ CITES – Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín

³⁾ Dohovor o ochrane voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť

⁴⁾ Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov

⁵⁾ AEWA – Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva

Tabuľka 62. Stav ochrany druhov živočíchov európskeho významu, 2004 – 2006¹⁾ (%)

Typ druhu	Priaznivý	Neuspokojivý	Zlý	Neznámy	Celkom
Cicavce	5	30	20	45	100
Ryby	10	10	0	80	100
Obojživelníky	5	70	20	5	100
Plazy	30	60	10	0	100
Mäkkýše	30	10	30	30	100
Člankonožce	30	10	30	30	100
Ostatné druhy	0	100	0	0	100

¹⁾ Prvé hodnotenie (200 druhov) - podľa článku 17 smernice o biotopoch

Zdroj: MŽP SR

Nový reporting pre Európsku komisiu za obdobie 2007 – 2012 sa bude robiť v roku 2013.

• Starostlivosť o chránené a ohrozené druhy živočíchov

V roku 2012 neboli spracované nové **programy záchran**y živočíchov. Realizované boli 3 programy záchran y o nasledovné druhy: zubor hrívnatý (*Bison bonasus*), norok európsky (*Mustela lutreola*) a motýle rodu *Maculinea*.

V **rehabilitačných staniach** prevádzkovaných organizáciami ochrany prírody a krajiny bolo v roku 2012 **rehabilitovaných** spolu **812 jedincov** poranených, alebo inak handicapovaných živočíchov (o 165 jedincov viac ako v roku 2011). Späť do voľnej prírody bolo **vypustených** spolu **474 jedincov** (nárast o 88 jedincov).

Tabuľka 63. Počet rehabilitovaných a do prírody vypustených živočíchov

	Počet rehabilitovaných		Počet vypustených	
	2011	2012	2011	2012
Obojživelníky	-	26	-	0
Plazy	3	11	3	4
Dravce	345	372	229	212
Sovy	75	125	45	64
Iné vtáky	183	194	91	125
Cicavce	41	84	18	69
Spolu	647	812	386	474

Zdroj: ŠOP SR

V rámci organizačných útvarov ŠOP SR sa v roku 2012 zabezpečilo **stráženie 97 hniezd** 6 druhov dravcov a v nich bolo úspešne **vyvedených** spolu **85 mláďat**. Finančné náklady na stráženie hniezd dravcov dosiahli vyše 3 000 eur.

Tabuľka 64. Stráženie hniezd dravcov

Druh dravca	NP		CHKO		Voľná krajina		Spolu	
	Počet hniezd	Počet vyved. mláďat	Počet hniezd	Počet vyved. mláďat	Počet hniezd	Počet vyved. mláďat	Počet hniezd	Počet vyved. mláďat
Orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>)	24	6	3	1	3	1	29	8
Orol kriklavý (<i>Aquila pomarina</i>)	8	8	2	2	10	6	20	16
Orol kráľovský (<i>Aquila heliaca</i>)	-	-	3	3	5	3	8	6
Orliak morský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	-	-	4	8	-	-	4	8
Sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	18	28	10	11	7	7	35	46
Myšiak hôrny (<i>Buteo buteo</i>)	-	-	1	1	-	-	1	1
Spolu	50	42	23	26	25	17	97	85

Zdroj: ŠOP SR

Z hľadiska záchrany živočíchov in situ boli v roku 2012 organizáciami ochrany prírody a krajiny organizované **transfery a reintrodukcie** do vhodných biotopov vo voľnej prírode pre nasledovné druhy chránených a ohrozených živočíchov.

Tabuľka 65. Prehľad uskutočnených transferov a reintrodukcií ohrozených druhov živočíchov

Ohrozený druh živočicha	Počet jedincov	
	transfery	reintrodukcie
Žaby (<i>Anura</i>)	cca 81 000	-
Lopatka dúhová (<i>Rhodeus sericeus</i>)	-	20
Netopiere (z panelových domov)	nevyčíslené	-

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 66. Zlepšenie generačných a pobytových podmienok živočíchov

Druh akcie	Počet spolu
Inštalácia nových umelých hniezdných podložiek pre bociany biele	6
Úprava starších umelých hniezdných podložiek pre bociany biele	4
Prekládky hniezd bocianov bielych	32
Inštalácia búdok pre dudka	3
Iné: zabezpečovanie umelých hniezd/búdok pre dravce, sovy a dutinové hniezdiče, monitoring obsadenosti búdok sov, spevavcov a netopierov, stráženie tokanísk lesných kurovitých vtákov, ochrana hniezd a hniezdných biotopov bociana čierneho a dravcov, úprava hniezdnej lokality pre hniezdnu kolóniu rybára riečného, úpravy hniezdných stien pre včelárka zlatého, vyvesenie búdok pre krakľu belasú, sledovanie funkčnosti existujúcich rybovodov, úprava reprodukčných lokalít obojživelníkov, odstránenie bariér (naplaveného dreva) z bočných ramien tokov (neresísk ichtyofauny), vytváranie zimovísk a liahnísk pre plazy z pokosenej a odstránenej biomasy, realizácia opatrení na ochranu netopierov (odchyt, zabezpečenie vletových otvorov pri zateplovaní panelových domov, inštalácia búdok) a pod.	nevyčíslené

Zdroj: ŠOP SR

V rámci praktickej starostlivosti o chránené živočichy ŠOP SR zabezpečuje na problematických úsekoch komunikácií v čase jarnej migrácie obojživelníkov **inštaláciu fóliových zábran** a následný prenos obojživelníkov, prevažne žiab, cez teleso cesty. Celkovo bolo v roku 2012 **prenesených 81 246 kusov obojživelníkov** (o cca 16 tis. viac ako v predchádzajúcom roku) a nainštalovaných bolo 16 846 m zábran, čo predstavuje nárast o 106 %.

• Stav a lov zveri a rýb

V roku 2012 sa pokračovalo v sledovaní stavu voľne žijúcej zveri a rýb ako východiska pre koordináciu lovu vybraných druhov v poľovních revíroch a výlovu rýb v rybárskych revíroch.

K 31.3.2012 boli **jarné kmeňové stavy** raticovej zveri opäť vyššie ako v predchádzajúcom roku. Lov vzácnych druhov zveri sa prísne reguluje.

V roku 2012 sa podarilo zastaviť nežiaduce zvyšovanie **jarných kmeňových stavov** raticovej zveri a došlo k stabilizácii početnosti takmer u všetkých druhov zveri.

Tabuľka 67. Jarný kmeňový stav a lov zveri (stav k 31.3. uvedeného roka) (ks)

Druh zveri	2009		2010		2011		2012	
	stav	lov ¹⁾	stav	lov ¹⁾	stav	lov ¹⁾	stav	lov ¹⁾
Jelenia zver	46 207	18 854	51 856	19 374	58 106	22 157	58 932	24 010
Danielia zver	10 511	3 654	11 240	4 214	12 831	4 984	13 027	5 747
Srnčia zver	96 650	27 035	100 080	22 382	110 943	23 658	110 989	23 960
Diviačia zver	31 652	31 473	34 577	38 903	37 092	36 390	37 667	49 997
Zajac poľný	205 028	32 570	196 994	11 965	177 747	13 219	176 783	14 207
Divá kačica	-	-	-	-	0	10 743	53 791	19 797
Jarabica poľná	12 562	342	10 956	419	9 199	450	6 590	782
Bažant	200 863	115 730	186 494	88 694	162 986	77 063	168 538	79 369
Kamzik	882	11	823	0	745	0	827	0
Medveď	1 940	27	2 001	47	2 067	8	2 080	47
Vlk	1 698	130	1 823	149	2 065	118	2 006	149
Rys ostrovid	1 558	0	1 616	0	1 724	0	1 667	0
Mačka divá	2 480	0	2 715	0	2 963	0	3 191	0
Tetrov hlucháň	1 343	1	1 211	0	1 260	0	1 232	0
Tetrov hoľniak	1 011	0	902	0	814	0	835	0
Bobor vodný	-	-	-	-	1 767	2	1 851	0

¹⁾ uvádza sa skutočný lov bez úhynu

Zdroj: ŠÚ SR, NLC

Množstvo rýb **vylovených** v rybníkoch, vodných nádržiach a tečúcich vodách na hospodárske a športové účely v roku 2012 oproti predchádzajúcemu roku opäť stúplo a dosiahlo **3 232 t**. **Zarybnené** boli vody spolu **43 171 869 kusmi** násad, čo predstavuje pokles oproti roku 2011 o 13,3 %.

Tabuľka 68. Prehľad výlovu rýb na hospodárske a športové účely (t)

Druh rýb	2009		2010		2011		2012	
	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*
Ryby spolu, z toho:	2 584,2	1 751,5	2 295,9	1 596,3	2 750,4	1 921,3	3 232,1	1 925,7
Kapor	1 394,6	1 235,4	1 275,7	1 151,9	1 621,0	1 421,5	1 773,6	1 404,5
Pstruhy	698,6	58,4	608,8	55,9	638,8	60,3	830,2	61,5
Karasy	76,0	70,4	51,9	50,2	56,8	51,9	81,0	58,1
Amur biely	61,5	50,2	39,9	34,9	82,4	61,1	71,6	62,3
Tolstolobik	14,4	4,5	11	3,1	5,9	5,5	122,3	9,0
Sumec	40,2	39,1	36,6	35,2	49,3	47,3	62,5	56,5
Šfuka	51,1	50,6	52,4	51,5	70,1	61,5	55,9	54,0
Zubáče	62,2	61,5	62,1	61,7	56,6	54,5	53,0	50,3
Lipeň	5,9	5,8	3,9	3,3	4,2	4,2	2,0	5,8
Hlavátka	0,5	0,5	0,4	0,4	0,9	0,9	0,6	0,6
Pleskáče	81,6	81,6	65,6	65,5	65,5	65,5	87,0	74,5
Sivoň	2,2	0,8	2	0,0	7,1	0,1	6,1	0,5
Jalce	13,9	13,9	11,6	11,6	12,5	12,5	14,2	14,2
Ostatné druhy rýb	81,5	78,7	74	71,1	19,2	15,7	19,2	16,9

*SRZ - Slovenský rybársky zväz

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 69. Vysadenie ikier, plôdikov a ročiakov na zarybnenie revírov

Druh rýb	Zarybnenie násadami (ks)					
	voľných vôd			kontrolovaného prostredia		
	0+	1+	2+	0+	1+	2+
Amur biely	D	218 715	206 541	1 115 000	23 583	3 650
Boleň dravý	-	10 000	342	-	-	-
Hlavátka podunajská	-	8 742	9 453	D	3 530	-
Jalec tmavý	-	-	-	-	-	-
Jeseter malý	-	12 600	D	D	2 200	D
Kapor rybníčný	2 800 000	1 047 719	1 309 266	3 096 640	812 260	202 196
Karas striebřistý	-	230 922	113 097	D	D	25 500
Klárías panafrický	-	-	-	-	-	-
Lieň sliznatý	-	63 200	30 787	19 300	21 600	D
Lipeň tymiánový	74 000	656 061	17 292	1 302 500	1 183 100	D
Pleskáč vysoký	-	260 000	64 600	-	-	D
Podustva severná	167 000	1 550 350	40 000	1 243 000	50 000	-
Pstruh dúhový	585 448	226 860	291 736	2 327 820	4 025 491	61 520
Pstruh potočný	1 376 807	1 570 180	70 246	1 622 063	664 130	12 610
Sivoň potočný	237 000	61 757	13 920	156 800	75 380	11 110
Sumec veľký	-	12 100	19 853	12 030	D	1 415
Šfuka severná	1 257 474	72 406	2 868	251 100	5 559	1 900
Tolstolobik biely	-	50 000	13 740	D	115 172	70 140
Tolstolobik pestrý	-	-	-	D	-	D
Zubáč veľkousty	7 122 800	1 094 878	16 151	129 300	D	6 000
Iné druhy rýb	D	71 858	D	-	D	D
Spolu	13 792 674	7 118 114	2 327 125	11 564 793	7 969 136	400 027

násady 0 + - rané vývinové štádiá rýb do prvého roku života.

Zdroj: ŠÚ SR

Teda: oplodnené ikry, voľné zárodky (embryá), larvy, mlad' (juvenily), tzv. „plôdik“ (vačkový, rýchlený, odkrmený)

násady 1 + - ryby medzi prvým a druhým rokom života, tzv. ročiaky

násady 2 + - ryby nad dva roky veku D - dôverný údaj

Biotopy

Najviac ohrozené sú na Slovensku slanomilné biotopy, čo je spôsobené poklesom hladiny podzemných vôd, zánikom tradičného hospodárenia a sekundárnou sukcesiou. Naopak najlepší stav vykazujú skalné biotopy kvôli ich nedostupnosti a lesné biotopy kvôli pomerne citlivému manažmentu lesného hospodárstva. Medzi **ohrozené biotopy** v rámci celej strednej Európy patria rašeliniská, mokrade, zaplavované lúky, slané lúky a piesky.

Systematický **monitoring biotopov** v SR nebol vykonávaný, pripravovala sa však jeho realizácia v rámci komplexného projektu z Operačného programu Životné prostredie.

Tabuľka 70. Stav ochrany biotopov európskeho významu, 2004-2006^a (%)

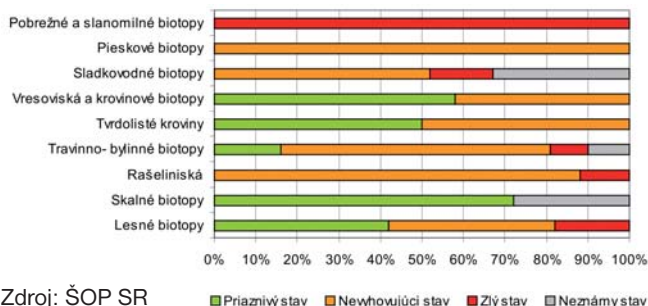
Typ biotopu	Priaznivý	Neuspokojivý	Zlý	Neznámy	Celkom
Lesné biotopy	40	40	20	0	100
Vresoviská a kroviny	60	40	0	0	100
Kroviny	50	50	0	0	100
Trávnaté oblasti	20	60	10	10	100
Rašeliniská	0	90	10	0	100
Skalné biotopy	70	0	0	30	100
Sladkovodné biotopy	0	50	20	30	100
Pobrežné a slanomilné oblasti	0	0	100	0	100
Pieskové biotopy	0	100	0	0	100

a) Hodnotenie 66 biotopov registrovaných podľa článku 17 smernice o biotopoch

Nový reporting pre Európsku komisiu za obdobie 2007 - 2012 sa bude robiť v roku 2013.

Zdroj: MŽP SR

Graf 44. Zachovanie stavu biotopov európskeho významu*

Zdroj: ŠOP SR

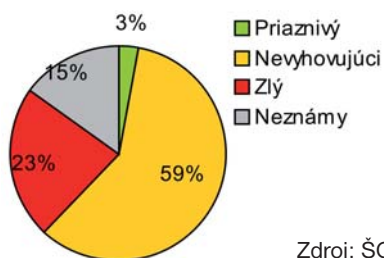
* údaje z reportingu v zmysle čl. 17 Smernice o biotopoch

• Mokrade

Biodiverzita **mokradí** je vo väčšom ohrození v porovnaní s biodiverzitou suchozemských ekosystémov a väčšina vodných druhov sa radí do kategórie ohrozených. Výmera mokradových biotopov predstavuje približne 0,5 % výmery Slovenska. **Ohrozenosť** mokradí je stále väčšia, čo spôsobujú najmä intenzívne poľnohospodárske postupy, meliorácie, eutrofizácia, fragmentácia krajiny, zmeny vodného režimu, taktiež sa upustilo od tradičného manažmentu lúk (kosenia), mokré lúky a rašeliniská zarastajú. Vodné toky sú miestne znečistené, alebo trpia následkami regulácie z predošlých období. Výstavba nových vodných elektrární vedie k fragmentácii riečnych biotopov.

V súčasnosti sú v SR dostupné informácie o približne 1 500 lokalitách s **výskytom** rašelinných biotopov na vyše 3 000 ha. Na základe hodnotenia pre Európsku komisiu je na Slovensku známy výskyt 24 typov biotopov európskeho významu, ktoré sú klasifikované ako vodné, riečne, mokradové alebo závislé na vodnom prostredí. V rámci Európy je až 85 % mokradových biotopov v **nepriaznivom stave**, na Slovensku je situácia podobná.

Graf 45. Stav biotopov mokradového charakteru

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 71. Stav mokradí na Slovensku

	Počet lokalít	Výmera (ha)	% z územia SR
Mokrade medzinárodného významu	18	41 704	0,9
z toho Ramsarské lokality	14	40 697	0,8
Mokrade národného významu	72	147 260	3,0
Mokrade regionálneho významu	467	10 431	0,2
Mokrade lokálneho významu	1 050	4 550	0,1
Spolu	1 607	203 945	4,2

Zdroj: ŠOP SR

V roku 2011 bol spracovaný návrh **Akčného plánu na roky 2012-2014** k aktualizovanému **Programu starostlivosti o mokrade Slovenska na roky 2008-2014**, ktorý bol schválený na rokovaní vlády SR uznesením č. 588 zo 7. septembra 2011. Akčný plán bol v roku 2012 realizovaný okrem mnohých ďalších aktivít a prác nasledovne:

- V rámci projektu z OPŽP „Zabezpečenie starostlivosti o mokrade Slovenska, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacít“ pokračovalo mapovanie mokradových druhov a biotopov vo vybraných mikropovodiach, realizovala sa úloha na vypracovanie a dopĺňanie databázy mokradí, spracovali sa propagačné a informačné materiály, ako aj dokumentárny film o ramsarských lokalitách a územiach Natura 2000, a tiež bolo založené Karpatské stredisko pre mokrade v Banskej Bystrici (aj v rámci projektov BioREGIO Carpathians a projektu zo Švajčiarskeho finančného mechanizmu).
- Významné mokrade v regiónoch boli zaradením do príslušných prvkov územného systému ekologickej stability (ÚSES) zahrnuté do aktualizovaných dokumentov ÚSES, bol realizovaný pravidelný monitoring vybraných ohrozených mokradových druhov (napr. početnosti druhu *Liparis loeselii* a vegetácie na založenej trvalej monitorovacej ploche, druhu *Drosera anglica*, monitoring bobra vodného, vodných vtákov, motýľov rodu *Maculinea* a i.), ŠOP SR pracovala na spracovaní programov starostlivosti o 5 ramsarských lokalít a mokradových územií v Bratislavskom kraji a v rámci projektu BioREGIO Carpathians sa pripravovali princípy integrovaného manažmentu mokradí a povodí v karpatskom regióne tiež integrované manažmentové plány v modelových pilotných územiach.

Ekosystémové služby, skologická stopa

Hodnotenie ekosystémových služieb bolo na Slovensku **dosiaľ vykonané** v NP Slovenský raj (2009), NP Veľká Fatra (2011) a v Tatranskom národnom parku (2012). Čiastkové hodnotenia ekosystémových služieb boli vypracované pre niektoré lesné ekosystémy. **V roku 2012** sa začalo s hodnotením v NP Muránska planina.

„Do roku 2020 zachovať a obnoviť ekosystémy a ich služby“ patrí medzi ciele novej stratégie biodiverzity EÚ. Európska komisia vytvorila osobitnú pracovnú skupinu expertov pre mapovanie a hodnotenie ekosystémov a ich služieb. V tomto kontexte MŽP SR iniciovalo pracovné stretnutia s príslušnými inštitúciami, výsledkom ktorých bolo vypracovanie návrhu projektu LIFE+ na ekosystémové účtovníctvo.

Staroslivosť o chránené časti prírody

• Realizácia práva a koncepčných činností v oblasti ochrany biodiverzity

CITES

MŽP SR ako **výkonný orgán Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES)** v SR v roku 2012 vydalo **370 výnimiek** zo zákazu komerčných činností podľa čl. 8 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi v platnom znení, **3 súhlasy** na premiestnenie živých exemplárov (podľa čl. 9), **133 povolení na dovoz** (podľa čl. 4) a **63 povolení na vývoz** (podľa čl. 5). **Najviac sa dovážajú** remienky na hodinky z kože krokodílov (aligátor mississippijský) a iných plazov. Okrem toho bolo v roku 2012 dovážaných aj niekoľko papagájov, trofejí (medveďa hnedého, leoparda škvrnitého, geparda) a iné.

ŠOP SR ako vedecký orgán CITES v SR poskytoval odbornú pomoc colným orgánom, polícii a inšpekcii (identifikácia exemplárov, stanovovanie spoločenskej a colnej hodnoty exemplárov). Okrem toho v súlade so závermi Vedeckej preskúvavej skupiny (stály výbor pri EK) poskytoval odborné stanoviská pre MŽP SR k vydávaniu vývozných/dovozných povolení, výnimiek na komerčnú činnosť a súhlasom na premiestnenie.

Zástupca MŽP SR sa v roku 2012 pravidelne zúčastňoval na zasadnutiach stáleho výboru EK, ktorého úlohou bolo koordinovať jednotné uplatňovanie nariadení EÚ v oblasti obchodovania s ohrozenými druhmi, vypracovať návrhy noviel, resp. nových nariadení EÚ v tejto oblasti ako aj pripraviť spoločné stanovisko EÚ na konferenciu CITES. Rovnako bola zabezpečená aj účasť na zasadnutiach stáleho výboru pri EK pre vynucovanie práva v oblasti obchodovania s ohrozenými druhmi. V roku 2012 sa výrazne zlepšila **spolupráca s políciou** - účasť zástupcu na rokovaní výboru pri EK a spoločná príprava Národného akčného plánu SR 2014 - 2019 na presadzovanie uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 na pôde multidisciplinárnej integrovanej skupiny odborníkov zameranej na elimináciu environmentálnej kriminality zriadenou pri Medzirezortnom expertnom koordinačnom orgáne pre boj so zločinnosťou pri MV SR. MŽP SR spolupracovalo na jednotlivých prípadoch nielen s políciou ale aj s colnými orgánmi, pre ktoré pripravilo aj školenia priamo na pracoviskách colných úradov. Colné orgány boli v roku 2012 **prvýkrát úspešné** pri odhalení nelegálneho dovozu 2 zásielok ázijskej medicíny obsahujúcej ohrozené druhy. V roku 2012 MŽP SR zabezpečilo distribúciu informačných letákov pre verejnosť (turistov) na colné prechody.

Strategické dokumenty

V roku 2012 pokračovala **príprava aktualizovanej Národnej stratégie ochrany biodiverzity** pre ďalšie obdobie, na základe výsledkov 10. zasadnutia Konferencie zmluvných strán dohovoru o biodiverzite v Nagoyi v Japonsku a prijatého aktualizovaného Strategického plánu ochrany biodiverzity 2011 - 2020 a strategických cieľov (tzv. ciele z Aichi), ako aj ciele a opatrenia Stratégie EÚ pre biodiverzitu do roku 2020 z mája 2011. **Smerovanie** ochrany biodiverzity je oproti stratégii z roku 1997 **doplnené** najmä o reakcie na nové ohrozenia a trendy stavu biodiverzity v posledných rokoch, reakciu na aplikáciu niektorých politík EÚ, ktoré majú vplyv na biodiverzitu a ktoré sa začali prejavovať až po vstupe SR do EÚ.

• Chránené nerasty a skameneliny

Ochranu nerastov a skamenelín upravuje § 32 a § 38 **zákona č. 543/2002 Z. z.** o ochrane prírody a krajiny a **vyhláška MŽP SR č. 213/2000 Z. z.** o chránených nerastoch a chránených skamenelinách a ich spoločenskom ohodnocovaní, ktorou bol ustanovený zoznam chránených nerastov a chránených skamenelín a ich spoločenská hodnota.

Do zoznamu **chránených nerastov** bolo zahrnutých

- 12 typových nerastov prvýkrát pre vedu opísaných z územia SR,
- 61 významných nerastov, vyskytujúcich sa vzáčne na lokalitách SR, majúcich európsky význam, alebo minerály so špecifickým morfológickým tvarom alebo vývojom,
- meteority nájdené na území SR.

Do zoznamu **chránených skamenelín** bolo zahrnutých:

- 655 typových skamenelín, ktoré sú neopakovateľným materiálom vyhynutých rastlín a živočíchov a podľa ktorých bol príslušný taxón prvýkrát opísaný z územia Slovenska,
- vybrané skupiny skamenelín vyskytujúcich sa vzáčne, ktoré svojím charakterom a stupňom zachovania sú jedinečnými dokladmi vývoja organizmov v geologickej histórii Slovenska.

Vzorky chránených nerastov a chránených skamenelín sú uložené a uchovávané najmä v zbierkach štátnych múzeí s prírodovedným zameraním. Jednotlivé prípady ochrany nerastov a skamenelín priebežne zabezpečujú orgány ochrany prírody resp. organizačné útvary ŠOP SR.

• Ochrana jaskýň

Správa slovenských jaskýň vo vybraných jaskyniach vykonávala geologický a geomorfologický inventarizačný výskum a biospeleologický inventarizačný výskum jaskýň.

K roku 2012 je v SR evidovaných **viac ako 6 691 jaskýň**, ktoré sú zároveň aj prírodnými pamiatkami. Z nich 44 najvýznamnejších bolo zaradených medzi národné prírodné pamiatky. V súčasnosti je sprístupnených 18 jaskýň, z nich 12 prevádzkuje Správa slovenských jaskýň a 6 iné subjekty. Okrem toho, za verejnosti voľne prístupné boli v roku 2012 vyhlásené nasledovné jaskyne: Dekrétova

jaskyňa, Kamenná diera, Jánošíkova skrýša, Mara, Jaskyňa v Havranej skale, Zelená jaskyňa, Biela jaskyňa, Hatinská jaskyňa, Hutnianska jaskyňa a Peško. **Celkový počet verejnosti voľne prístupných jaskýň** tak vzrástol na **41**.

V roku 2012 bolo vyhlásené aj ochranné pásmo Jeleneckej jaskyne, pričom celkový počet jaskýň s vyhláseným ochranným pásmom je 20.

• Chránené stromy

Sústavu chránených stromov (CHS) tvorilo k 31.12.2012 celkovo **446 chránených stromov** a ich skupín, vrátane stromoradií - chránených objektov, čo je o 2 CHS menej ako predchádzajúci rok. Fyzicky to predstavuje **1 256 jedincov** stromov pozostávajúcich zo 65 taxónov, z toho 32 pôvodných a 33 nepôvodných.

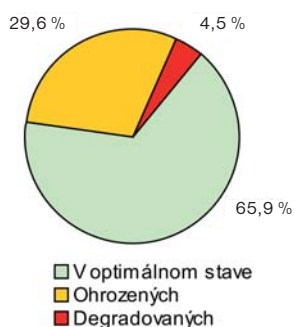
Tabuľka 72. Prehľad stavu právnej ochrany v roku 2012 - chránené stromy

Názov CHS	Počet chránených stromov			Dátum účinnosti / schvaľovací predpis
	vyhlásených (nové návrhy)	aktualizovaných (zmeny)	zrušených	
Ginko v Rimavskej Sobote			X	1.2.2012/ Vyhláška KÚŽP v Banskej Bystrici č. 1/2012 z 13.1.2012
Borovica v Krčave			X	15.5.2012/ Vyhláška KÚŽP Košice č. 1/2012 z 30.4.2012

Zdroj: ŠOP SR

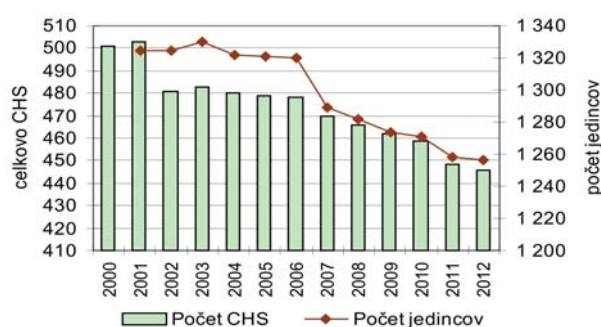
Z chránených stromov a ich skupín bolo 294 v **optimálnom stave**, 132 bolo **ohrozených** a 20 **degradovaných**. Ide o stagnáciu stavu oproti minulému roku.

Graf 46. Stav chránených stromov a skupín stromov

Zdroj: ŠOP SR

Graf 47. Vývoj počtu chránených stromov

Zdroj: ŠOP SR

V roku 2012 organizačné útvary ŠOP SR vypracovali 1 748 **odborných podkladov** pre konanie štátnej správy a samosprávy obcí vo veciach ochrany drevín a chránených stromov. Bolo **ošetrených** 23 chránených stromov a ich skupín. Na financovaní sa podieľali vlastníci pozemkov, na ktorých stromy rastú, ŠOP SR zo svojho rozpočtu a obce (mimo vlastníctva).

• Chránené územia

Stav právnej ochrany chránených území

V roku 2012 **nadobudli účinnosť** predpisy, ktorými bolo vyhlásených **15 nových „maloplošných“ chránených území** s rozlohou spolu cca 3 250 ha (12 CHA, 2 PR a 1 PP), všetky sú súčasťou sústavy Natura 2000 ako územia európskeho významu. Bola **vydaná aj vyhláška** o vyhlásení **posledného CHVÚ** - Levočské vrchy, ktorá ale nadobudla účinnosť až v roku 2013.

Aktualizované boli predpisy o **9 chránených územiach**. Išlo o prevyhlasenie 2 PR a 1 CHA (ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000), zmenu stupňa ochrany 1 PP (vyhláška bola vydaná už v roku 2011), vyhlásenie ochranného pásma 1 PP - jaskyne a vyhlásenie 4 PP - jaskýň za verejnosti voľne prístupné jaskyne. Okrem toho boli vydané aj vyhlášky o vyhlásení ďalších 5 PP - jaskýň za verejnosti voľne prístupné jaskyne a 1 ďalšej PP, ktoré ale nadobudli účinnosť až v roku 2013.

V roku 2012 nadobudli účinnosť vyhlášky o **zrušení 6 chránených území** (5 CHA a 1 PR), ktoré boli vydané už v roku 2011.

Tabuľka 73. Vývoj právnej ochrany chránených území za rok 2012

Prehľad vyhlásených chránených území v roku 2012						
Č.	Kat.	Názov (kód územia Natura 2000)	Výmera (ha)	Č. vyhlášky, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	CHA	Pečniansky les (súčasť SKUEV0064 Bratislavské luhy)	295,35	1/2012 z 13.1.2012	KÚŽP v Bratislave	1.2.2012
2.	PR	Smrekovica (súčasť SKUEV0238 Veľká Fatra)	234,75 (OP 59,64)	1/2012 z 3.4.2012	KÚŽP v Žiline	15.5.2012
3.	CHA	Demänovská slatina (SKUEV0061)	1,6664 (OP 5,4359)	2/2012 z 30.4.2012	KÚŽP v Žiline	15.5.2012
4.	CHA	Sihoň (súčasť SKUEV0064 Bratislavské luhy)	234,91	2/2012 zo 4.4.2012	KÚŽP v Bratislave	15.5.2012
5.	PR	Vanišovec (SKUEV0226)	196,84	3/2012 zo 4.4.2012	KÚŽP v Bratislave	15.5.2012
6.	CHA	Svarkovica (súčasť SKUEV0256 Strážovské vrchy)	1,34	1/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Trenčíne	15.5.2012
7.	PP	Beliansky potok (SKUEV0333)	2,5201	1/2012 z 13.4.2012	KÚŽP v Prešove	15.5.2012
8.	CHA	Pri Orechovom rade (SKUEV0017)	1,699	1/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Nitre	15.5.2012
9.	CHA	Juhásove slance (SKUEV0080)	41,8435	2/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Nitre	15.5.2012
10.	CHA	Komárňanské slanisko (SKUEV0010)	14,7780	3/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Nitre	15.5.2012
11.	CHA	Pavelské slanisko (SKUEV0099)	18,6104	4/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Nitre	15.5.2012
12.	CHA	Šurianske slaniská (SKUEV0096)	169,4038	5/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v Nitre	15.5.2012
13.	CHA	Beležír (SKUEV0360)	61,6744	2/2012 z 5.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
14.	CHA	Šranecké piesky (SKUEV0316 a SKUEV1316)	987,5900	4/2012 z 26.10.2012	KÚŽP v Bratislave	15.12.2012
15.	CHA	Bežnisko (SKUEV0172)	922,3100	5/2012 z 29.10.2012	KÚŽP v Bratislave	15.12.2012
16.	CHVÚ	Levočské vrchy	45 597,6347	434/2012 Z. z. z 19.12.2012	MŽP SR	1.1.2013
Prehľad aktualizovaných chránených území v roku 2012						
Č.	Kat.	Názov	Výmera (ha)	Č. vyhlášky, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	PP	Briestenské skaly - určenie stupňa (z 5. na 4.)	6,8300	3/2011 z 6.12.2011	KÚŽP v Trenčíne	1.1.2012
2.	CHA	Gavurky (SKUEV0201)	68,4214	3/2012 z 10.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
3.	PR	Ťahan (SKUEV0363)	309,1059	4/2012 z 5.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
4.	PP	Jelenecká jaskyňa - ochranné pásmo jaskyne	OP - 2,6828	5/2012 z 25.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
5.	PR	Dálovský močiar (SKUEV0365)	82,4501	6/2012 z 26.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
6.	PP	Dekrétova jaskyňa - verejnosti voľne prístupná jaskyňa	-	7/2012 z 25.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
7.	PP	Kamenná diera - verejnosti voľne prístupná jaskyňa	-	7/2012 z 25.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
8.	PP	Jánošíkova skrýša - verejnosti voľne prístupná jaskyňa	-	7/2012 z 25.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012
9.	PP	Mara - verejnosti voľne prístupná jaskyňa	-	7/2012 z 25.4.2012	KÚŽP v B. Bystrici	1.6.2012

10.	PP	Jaskyňa v Havranej skale	-	2/2012 z 26.11.2012	KÚaŽP v Košiciach	1.1.2013
11.	PP	Zelená jaskyňa	-	3/2012 z 26.11.2012	KÚŽP v Košiciach	1.1.2013
12.	PP	Biela jaskyňa	-	3/2012 z 26.11.2012	KÚŽP v Košiciach	1.1.2013
13.	PP	Hatinská jaskyňa	-	3/2012 z 26.11.2012	KÚŽP v Košiciach	1.1.2013
14.	PP	Hutnianska jaskyňa	-	3/2012 z 26.11.2012	KÚŽP v Košiciach	1.1.2013
15.	PP	Peško	-	3/2012 z 26.11.2012	KÚŽP v Košiciach	1.1.2013

Prehľad zrušených chránených území v roku 2012

Č.	Kat.	Názov	Výmera (ha)	Č. vyhlášky, zo dňa	Zriaďovací orgán	Účinnosť od
1.	CHA	Kátovské jazero	6,8318	14/2011 zo 16.11.2011	KÚŽP v Bratislave	1.1.2012
2.	CHA	Padelek	0,0001	15/2011 z 9.12.2011	KÚŽP v Bratislave	1.1.2012
3.	CHA	Starý rybník	33,4600	16/2011 z 9.12.2011	KÚŽP v Bratislave	1.1.2012
4.	CHA	Lipnica	0,6449	17/2011 z 9.12.2011	KÚŽP v Bratislave	1.1.2012
5.	PR	Klíča	5,7000	7/2011 z 28.11.2011	KÚŽP v B. Bystrici	1.1.2012
6.	CHA	Banskoštiavnická kalvária	5,3379	8/2011 z 28.11.2011	KÚŽP v B. Bystrici	1.1.2012

Zdroj: ŠOP SR

Prehľad národnej sústavy chránených území

Výmera 9 NP tvorí 6,48 % rozlohy SR, ochranných pásiem (OP) NP 5,51 % rozlohy SR a 14 CHKO 10,66 % rozlohy SR.

Tabuľka 74. Prehľad chránených území v SR - v kategóriách CHKO a NP

Kategória	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
Chránené krajinné oblasti (CHKO)	14	522 582	-	10,66
Národné parky (NP)	9	317 890	270 128	11,99

Zdroj: ŠOP SR

Výmera všetkých tzv. „maloplošných“ CHÚ (kategórie CHKP, CHA, PP, NPP, PR, NPR), vrátane ich OP, tvorí 2,44 % územia Slovenska. Predstavuje to nárast oproti predchádzajúcemu roku o 14 území (3 578 ha; 0,07 % z rozlohy SR).

Tabuľka 75. Prehľad chránených území v SR – „maloplošné“ chránené územia (MCHÚ)

Kategória	Počet	Výmera chráneného územia (ha)	Výmera ochranného pásma (ha)	% z rozlohy SR (aj s OP)
Chránené krajinné prvky	1	3	-	0,00
Chránené areály	173	11 023	2 425	0,27
Prírodné rezervácie (vrátane 2 súkromných)	392	14 246	301	0,30
Národné prírodné rezervácie	219	84 189	2 239	1,76
Prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	218	1 586	207	0,04
Prírodné pamiatky - verejnosti voľne prístupné jaskyne	35	0	31	0,00
Prírodné pamiatky - ostatné vyhlásené jaskyne	7	0	261	0,01
Prírodné pamiatky - prírodné vodopády	0	0	0	0,00

Národné prírodné pamiatky (bez jaskýň a vodopádov)	11	59	27	0,00
Národné prírodné pamiatky - jaskyne	44	0	3 055	0,06
Národné prírodné pamiatky - prírodné vodopády	5	0	0	0,00
Spolu MCHÚ	1 105	111 105	8 545	2,44

Zdroj: ŠOP SR

Okrem uvedeného sa na území SR nachádzajú územia, ktoré **nie sú klasifikované stupňami ochrany** – 40 vyhlásených **chránených vtáčích území** s celkovou výmerou 1 237 213 ha a 20 **jaskýň** (14 NPP a 6 PP) s vyhláseným ochranným pásmom s celkovou výmerou 3 347 ha (veľká časť ich území sa prekrýva s ostatnými chránenými územiami).

Celkovo sa na území **CHKO** nachádza spolu 247 „maloplošných“ chránených území (MCHÚ) s celkovou výmerou (spolu s ich ochrannými pásmami) 12 471 ha (2,4 % z územia CHKO), na území **NP** to je 209 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich ochrannými pásmami) 72 396 ha (22,8 % z územia NP), na území ochranných pásiem **NP** to je 68 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich ochrannými pásmami) 2 488 ha (0,9 % z územia ochranných pásiem NP) a na území mimo CHKO, NP a OP NP v tzv. voľnej krajine sa nachádza 581 MCHÚ s celkovou výmerou (spolu s ich ochrannými pásmami) 32 295 ha (0,9 % z rozlohy tzv. voľnej krajiny a 27,0 % z celkovej výmery MCHÚ (vrátane ich OP) v SR.

Tabuľka 76. Poľnohospodárska pôda (PP) a lesné pozemky (LP) v chránených územiach (VCHÚ + MCHÚ – spolu 1 142 151 ha)

	Výmera PP (ha) v CHÚ*	%	Výmera LP (ha) v CHÚ	%
2012	187 190	16,4	830 330	72,7

*len TTP podľa LPIS (evidencia poľnohospodárskej pôdy, ktorá je aktívne využívaná)

Pozn.: údaje sú získané cez GIS, staršie údaje nie sú k dispozícii.

V období **1993–2012** došlo dvakrát k zmene legislatívy ochrany prírody, ktorá sa týkala aj chránených území. Od roku 1955 do roku 1994 platili iné kategórie chránených území ako ich poznáme dnes. **K roku 1994** bolo vyhlásených 5 národných parkov, 16 chránených krajinných oblastí, 448 štátnych prírodných rezervácií, 104 chránených nálezísk, 19 chránených študijných plôch, 4 chránené parky a záhrady a 326 chránených prírodných výtvorov a chránených prírodných pamiatok. Spolu to teda bolo **922 chránených území** s rozlohou cca **1 306 741 ha**, čo bolo **26,7 %** rozlohy SR.

V roku **1994 nový zákon** o ochrane prírody a krajiny upravil kategorizáciu chránených území, ktorá aj po prijatí v súčasnosti platného zákona o ochrane prírody a krajiny v roku 2002 ostala nezmenená. V súčasnosti je na území SR spolu **1 128 chránených území** národnej sústavy s rozlohou **1 142 151 ha**, čo tvorí **23,3 %** rozlohy Slovenska. K zníženiu došlo hlavne zrušením ochranných pásiem CHKO a úpravou rozlôh „veľkoplošných“ chránených území (NP a CHKO).

Tabuľka 77. Prehľad chránených území podľa kategórií a stupňov ochrany (stav k 31.12.2012)

Stupeň ochrany*	Kategória**	Výmera (ha)	% z územia SR
1. stupeň	„voľná krajina“	3 761 249	76,70
2. stupeň	CHKO***, OP NP***, CHKP, CHA, zóny D	759 917	15,50
3. stupeň	NP***, CHA, CHKP, OP CHA, OP PR, OP NPR, OP PP, OP NPP, zóny C	269 992	5,51
4. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, OP NPR, OP PR, OP NPP, OP PP, OP CHA, zóny B	18 833	0,38
5. stupeň	NPR, PR, NPP, PP, CHA, CHKP, zóny A	93 409	1,91

* nie sú uvádzané územia, ktoré nemajú stupeň ochrany (CHVÚ a OP jaskýň a prírodných vodopádov)

** nie sú uvádzané PP „zo zákona“ a OP MCHÚ „zo zákona“

*** výmera mimo MCHÚ

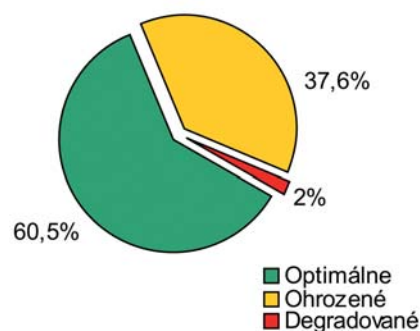
Zdroj: ŠOP SR

Ohrozenosť a degradácia chránených území

Stav „maloplošných“ chránených území zaradených do 2. až 5. stupňa ochrany je hodnotený v 3 kategóriách ohrozenosti.

Z celkového počtu 1 105 „maloplošných“ chránených území bolo v hodnotenom období **degradovaných** 22 území s výmerou 276 ha (táto výmera predstavuje **0,2 %** z celkovej plochy MCHÚ), **ohrozených** 415 území s výmerou 20 161 ha (**16,9 %** plochy MCHÚ) a v **optimálnom stave** bolo 668 území s výmerou 99 213 ha (**82,9 %** plochy). Oproti predchádzajúcemu roku ide o mierne zlepšenie, ktoré pozorujeme už od roku 2003.

Graf 48. Ohrozenosť MCHÚ podľa ich počtu

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 78. Stav a ohrozenosť tzv. „maloplošných“ CHÚ

Kategória	Stav k 31. 12. 2012		Optimálne		Ohrozené		Degradované	
	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)	počet	výmera (ha)
Chránený krajinný prvok	1	3	1	3	0	0	0	0
Chránený areál	173	13 448	79	9 755	87	3 675	7	18
Prírodná rezervácia	390	14 496	219	10 196	160	4 060	11	240
Národná prírodná rezervácia	219	86 427	161	75 055	58	11 372	0	0
Prírodná pamiatka	260	2 084	156	1 138	100	928	4	18
Národná prírodná pamiatka	60	3 141	51	3 045	9	96	0	0
Súkromné CHÚ	2	51	1	21	1	30	0	0
Spolu	1 105	119 650	668	99 213	415	20 161	22	276

Zdroj: ŠOP SR

Starostlivosť o chránené územia

V roku 2012 boli schválené 2 **programy starostlivosti** o „maloplošné“ chránené územia (CHA Bežnisko a CHA Šranecké piesky) a tiež 1 program záchranu (PR Močiar).

V oblasti praktickej starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny vykonali odborné organizácie ochrany prírody **regulačné zásahy** - v jednotlivých územiach sa realizovalo zväčša viacero opatrení súčasne. Tak ako po iné roky, prevažne sa vykonávalo kosenie a mulčovanie, ako aj odstraňovanie náletových drevín.

Tabuľka 79. Prehľad uskutočnených regulačných zásahov v roku 2012

Kategória	Druh zásahu / počet lokalít
Voľná krajina	Kosenie, mulčovanie / 17
	Odstraňovanie náletu, výmladkov / 8
CHKO	Kosenie, mulčovanie / 4
	Odstraňovanie náletu, výmladkov / 3
NP + OP NP	Kosenie, mulčovanie / 6
	Odstraňovanie náletu, výmladkov / 2
MCHU	Kosenie, mulčovanie / 98
	Odstraňovanie náletu, výmladkov / 45
	Odstraňovanie expanzívnych druhov rastlín / 3
	Úprava hydrologického režimu / 3
	Zabezpečenia pastvy / 1
Spolu	Kosenie, mulčovanie / 125
	Odstraňovanie náletu, výmladkov / 58
	Odstraňovanie expanzívnych druhov rastlín / 3
	Úprava hydrologického režimu / 3
	Zabezpečenia pastvy / 1

Zdroj: ŠOP SR

Počas roku 2012 bolo vypracovaných všetkými organizačnými útvarmi ŠOP SR spolu až **9 241 odborných stanovísk** pre konať orgánov štátnej správy. Najväčší podiel tvorila oblasť ochrany drevín (18,9 %) a oblasť stavebnej činnosti a územného plánovania (18,5 %).

K roku 2012 bolo evidovaných **71 náučných chodníkov (NCH)**, **49 náučných lokalít** a **13 informačných stredísk ochrany prírody** (len v rámci organizačných útvarov ŠOP SR). **Pribudol 1 NCH**: Pod tmavou oblohou Nová Sedlica (Správa NP Poloniny).

Chránené územia v medzinárodnom kontexte

Európsky diplom chránených území

Na Slovensku bol Európsky diplom zatiaľ udelený 2 chráneným územiám:

- NPR Dobročský prales (kategória A) a
- NP Poloniny (kategória B).

Program človek a biosféra (MaB)

Jedná sa o jeden z najvýznamnejších vedeckých programov OSN pre výchovu, vedu a kultúru (UNESCO). Do siete biosférických rezervácií boli na Slovensku zaradené 4 chránené územia:

- Biosférická rezervácia Poľana (1990),
- Biosférická rezervácia Slovenský kras (1977),
- Biosférická rezervácia Východné Karpaty (1998) (trilaterálna BR: Poľsko/Slovensko/Ukrajina),
- Biosférická rezervácia Tatry (1992) (bilaterálna BR: Poľsko/Slovensko).

K roku 2012 bolo na Slovensku vyhlásených a zapísaných do Zoznamu mokradí medzinárodného významu **14 mokradí** ako **ramsarské lokality** s celkovou výmerou **40 697 ha** (0,8 % z územia SR) v rámci *Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam, najmä ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor)*:

Názov mokrade	Plocha (ha)	Okres	Dátum zapísania
1. Parížske močiare	184,0	Nové Zámky	2.7.1990
2. Šúr	1 136,6	Pezinok	2.7.1990
3. NPR Senné - rybníky	424,6	Michalovce	2.7.1990
4. Dunajské luhy	14 488,0	Bratislava II, V, Senec, D. Streda, Komárno	26.5.1993
5. Niva Moravy	5 380,0	Bratislava IV, Malacky, Senica, Skalica	26.5.1993
6. Latorica	4 404,7	Michalovce, Trebišov	26.5.1993
7. Alúvium Rudavy	560,0	Malacky, Senica	17.2.1998
8. Mokrade Turca	750,0	Martin, Turčianske Teplice	17.2.1998
9. Poiplie	410,9	Levice, Veľký Krtíš	17.2.1998
10. Mokrade Oravskej kotliny	9 287,0	Námestovo, Tvrdošín	17.2.1998
11. Rieka Orava a jej prítoky	865,0	Dolný Kubín, Tvrdošín	17.2.1998
12. Domica	621,8	Rožňava	2.2.2001
13. Tisa	734,6	Trebišov	4.12.2004
14. Jaskyne Demänovskej doliny	1 448,0	Liptovský Mikuláš	17.11.2006

Tabuľka 80. Prehľad biosférických rezervácií a ramsarských lokalít v okolitých štátoch

		Slovensko	Česko	Poľsko	Maďarsko	Rakúsko
Biosférické rezervácie (BR)	počet	4	6	10	6	7
	rozloha (km ²)	407	603	1 451	2 449	1 239
Mokrade medzinárodného významu (ramsarské lokality)	počet	14	14	13	29	22
	rozloha (km ²)	407	603	1 451	2 449	1 239

Česko) BR: jedna spoločná s Poľskom.

Slovensko) BR: jedna spoločná s Poľskom a jedna s Poľskom a Ukrajinou.

Poľsko) BR: jedna spoločná s Českom, jedna so Slovenskom a jedna so Slovenskom a Ukrajinou.

Zdroj: ŠOP SR

NATURA 2000 na Slovensku

Základnou súčasťou európskej politiky pri ochrane biodiverzity a ekosystémov je úplná realizácia sústavy NATURA 2000, ktorá predstavuje súvislú európsku ekologickú sieť osobitne chránených území, ktoré sú v osobitnom záujme EÚ a ktorú budujú členské štáty nezávisle na národných sústavách CHÚ. Sústavu **NATURA 2000** (v zmysle § 28 zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny sa používa termín: „Súvislá európska sústava chránených území“) tvoria dva typy území:

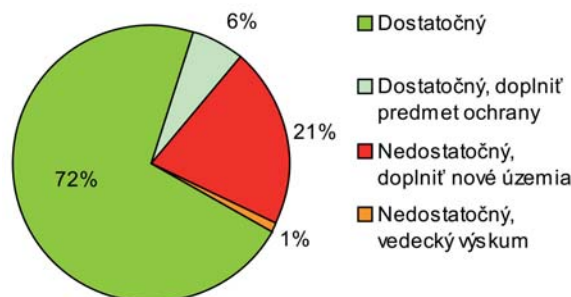
územia európskeho významu (ÚEV) - lokality navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch);

- národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004 dňa 17. marca 2004 a bol vydaný výnosom MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004 a zaslaný na schválenie Európskej komisii (EK);
- ÚEV boli navrhnuté pre **44 druhov rastlín, 96 druhov živočíchov a 66 typov biotopov**;
- do **návrhu zoznamu** území európskeho významu bolo pôvodne zaradených **382 území** s rozlohou **573 690 ha**. Územia pokrývali **11,7 % výmery SR**, prekryv so súčasnou sieťou chránených území predstavoval **86 %**;
- v roku 2011 došlo k prvému **rozšíreniu národného zoznamu ÚEV** z roku 2004. Na základe požiadaviek EK v zmysle výsledkov biogeografických seminárov a uznesenia vlády SR č. 577 z 31. augusta 2011 bol národný zoznam európskeho významu doplnený o **97 nových lokalít**. Zároveň bolo z národného zoznamu **vylúčených 6 pôvodných území**. **Celkový podiel ÚEV z rozlohy SR sa zvýšil z 11,7 % na 11,9 %**. Aktuálny **celkový počet ÚEV je 473 území, s výmerou 584 353 ha**;
- v **marci 2012** sa uskutočnilo v Bratislave **rokovanie s EK** s účasťou nezávislých expertov zo Slovenskej akadémie vied, mimovládnych organizácií, Lesov SR, š.p., Národného lesníckeho centra a neštátnych vlastníkov lesa. Rokovanie sa týkalo

dostatočnosti vymedzenia území európskeho významu. EK posudzovala rozšírenie národného zoznamu ÚEV, schváleného uznesením vlády SR č. 577/2011 a následne predloženého Európskej komisii. Zo záverov rokovania vyplynulo, že pre **približne 78 % druhov a biotopov** európskeho významu je na Slovensku **dostatok území** európskeho významu. V najbližšom období však bude potrebné **doplniť lokality** aj pre zostávajúce biotopy a druhy, **najmä ryby**;

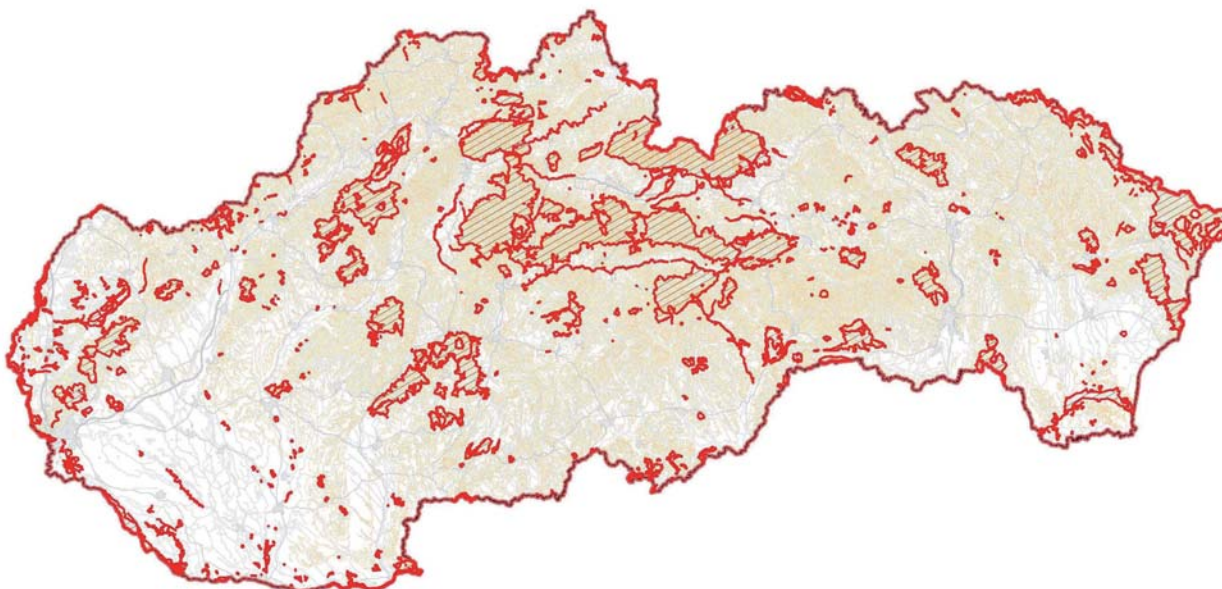
- v roku 2012 pokračovalo **vyhlasovanie ÚEV** v národných kategóriách chránených území (najmä CHA alebo PR). Územia je povinné vyhlásiť do 6 rokov od ich schválenia Európskou komisiou, čo je v prípade ÚEV predložených v roku 2004 november 2013, resp. január 2014. V roku 2012 bolo **vyhlásených necelých 60 %** z týchto lokalít. Vyhlásených bolo 15 nových „maloplošných“ chránených území s rozlohou spolu cca 3 250 ha (12 CHA, 2 PR a 1 PP), ktoré sú súčasne územiami európskeho významu, ďalšie sú rozpracované alebo v legislatívnom procese.

Graf 49. Dostatočnosť vymedzenia území európskeho významu vyjadrená počtom druhov a biotopov

Zdroj: ŠOP SR

Mapa 15. Aktualizovaný prehľad území európskeho významu

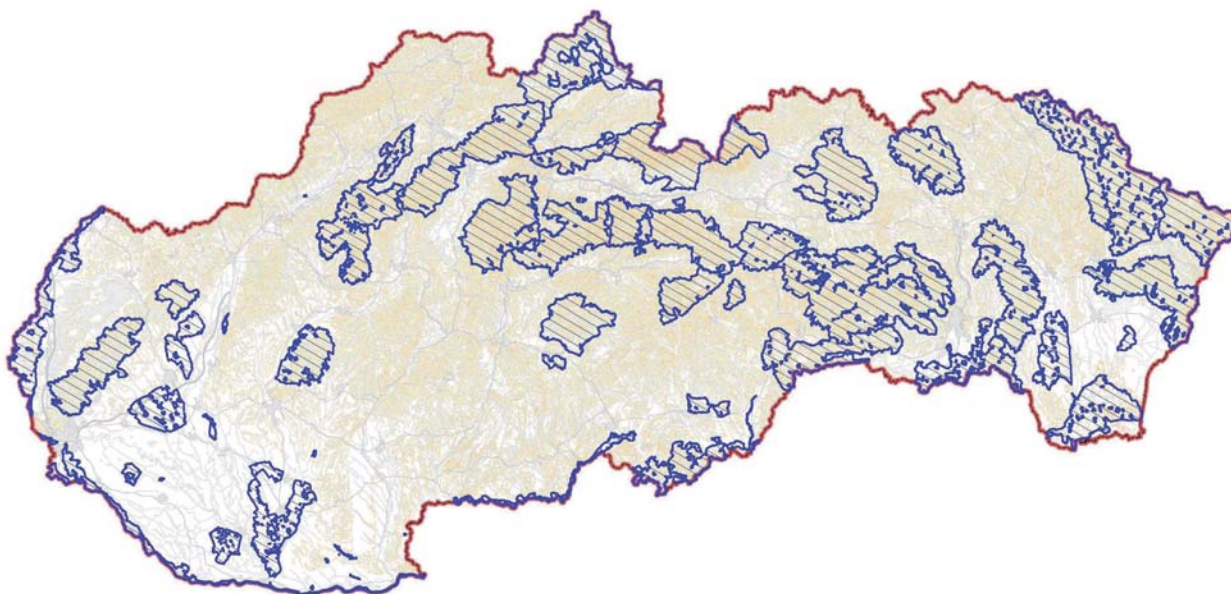
Zdroj: ŠOP SR

chránené vtáčie územia (CHVÚ) - lokality vyhlásené za chránené na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (smernica o vtákoch);

- **vedecký návrh** CHVÚ vypracovala Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a národný zoznam CHVÚ spracovali MŽP SR, ŠOP SR a SOVS;
- **národný zoznam CHVÚ** schválila vláda SR uznesením č. 636/2003 dňa 9. júla 2003. V roku 2004 sa začal proces tvorby vyhlášok a programov starostlivosti pre jednotlivé CHVÚ. Národný zoznam obsahoval **38 CHVÚ**, ich celková rozloha predstavovala **1 154 111 ha**, čo bolo **23,5 % rozlohy SR**. **Prekryv CHVÚ** s významnými vtáčimi územiami (IBAs) činil 61,8 % rozlohy SR, prekryv CHVÚ s existujúcou sústavou chránených území v SR **55 %**;
- uznesením vlády SR č. 345/2010 z 25.5.2010 bol **Národný zoznam doplnený a zmenený**. Do zoznamu bolo doplnených **5 nových** území (Čergov, Chočské vrchy, Levočské vrchy, Slovenský raj a Špačinsko-nižnianske polia). Zo zoznamu boli **vypustené 2** územia (Boheľovské rybníky a Trnavské rybníky);
- v roku 2012 bolo **vyhlásené aj posledné** územie z národného zoznamu **41 CHVÚ** - CHVÚ Levočské vrchy, vyhláška však nadobudla účinnosť až v roku 2013. **Rozloha** všetkých CHVÚ tak dosiahla výmeru **1 282 811 ha**, čo je **26,16 % rozlohy SR**.

Mapa 16. Aktualizovaný prehľad chránených vtáčích území

Zdroj: ŠOP SR

Tabuľka 81. Výmera poľnohospodárskych a lesných pozemkov v územiach NATURA 2000

NATURA 2000	Počet	Rozloha (ha)	Rozloha poľnohosp. pozemkov (ha)	Podiel poľnohosp. pozemkov (%)	Rozloha lesných pozemkov (ha)	Podiel lesných pozemkov (%)
CHVÚ	41	1 282 811	365 102	28,4	828 110	64,3
ÚEV	473	584 353	58 640	10,0	503 926	86,2

Zdroj: ŠOP SR

